

Działania Ministerstwa Infrastruktury i Wód Polskich w zakresie ochrony wód morskich

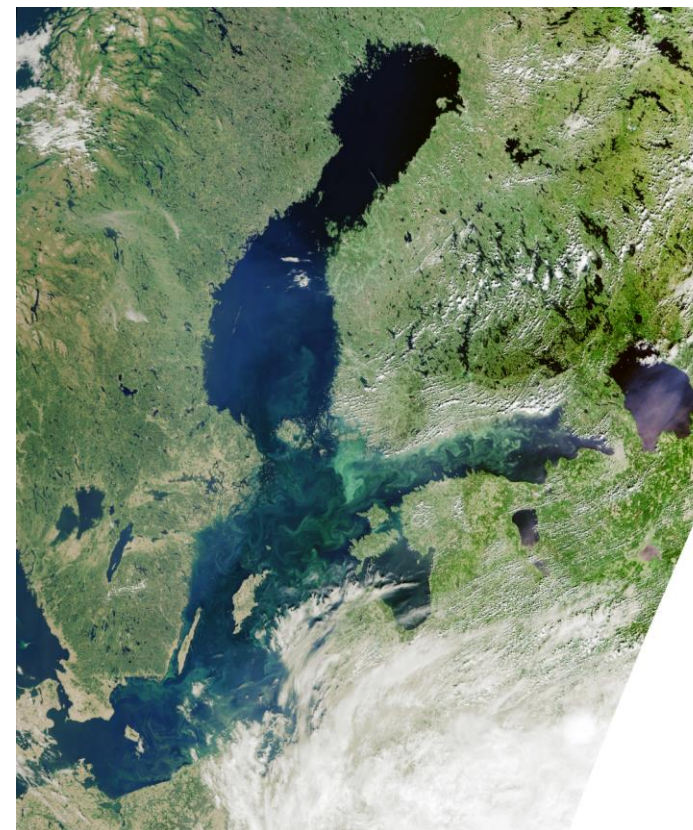
Konferencja inaugurująca proces konsultacji
społecznych aPOWM

Dr inż. Małgorzata Bogucka-Szymalska
Zastępca Dyrektora
Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej
Ministerstwo Infrastruktury

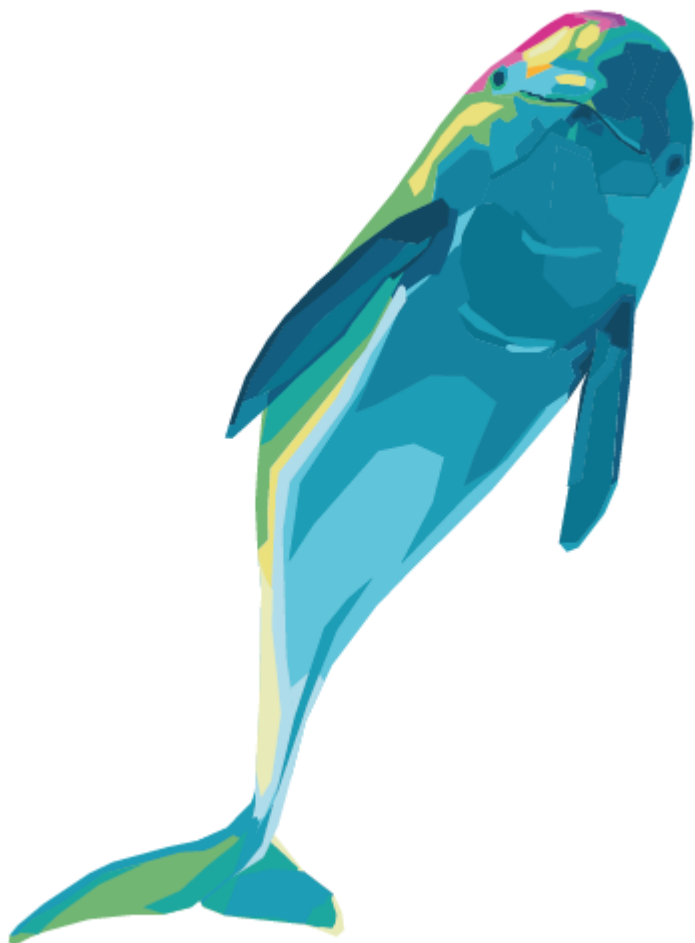
Problem eutrofizacji

Bałtyk jest morzem śródlądowym o bardzo małej wymianie wód z Morzem Północnym i niskim zasoleniu. Podlega silnej antropopresji z obszarów 14 państw jego zlewiska, w tym 9 leżących nad jego brzegiem. Zachowanie dobrego stanu wód w tym akwenie jest ambitnym wyzwaniem. W 97 % Bałtyku występuje eutrofizacja spowodowana nadmiernymi ładunkami azotu i fosforu.

Tylko skoordynowane na poziomie międzynarodowym działania oraz holistyczne ekosystemowe podejście może przyczynić się do poprawy stanu ekologicznego Bałtyku.

Image/original data: ESA Copernicus Sentinel Data 16.7.2018, data, and image processing: SYKE.

Europejskie strategie, dyrektywy, a także regionalne konwencje za jeden z kluczowych celów środowiskowych stawiają poprawę jakości wód m.in. poprzez redukcję stężeń azotu i fosforu oraz ograniczenie zjawiska eutrofizacji.

- Na forum światowym Polska oraz UE są sygnatariuszami UNCLOS, czyli konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza,
- na szczeblu Unijnym Polska realizuje Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 ustanawiającą ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego,
- na poziomie regionalnym Polska uczestniczy w pracach Komisji Helsińskiej, – szerzej znanej jako HELCOM.

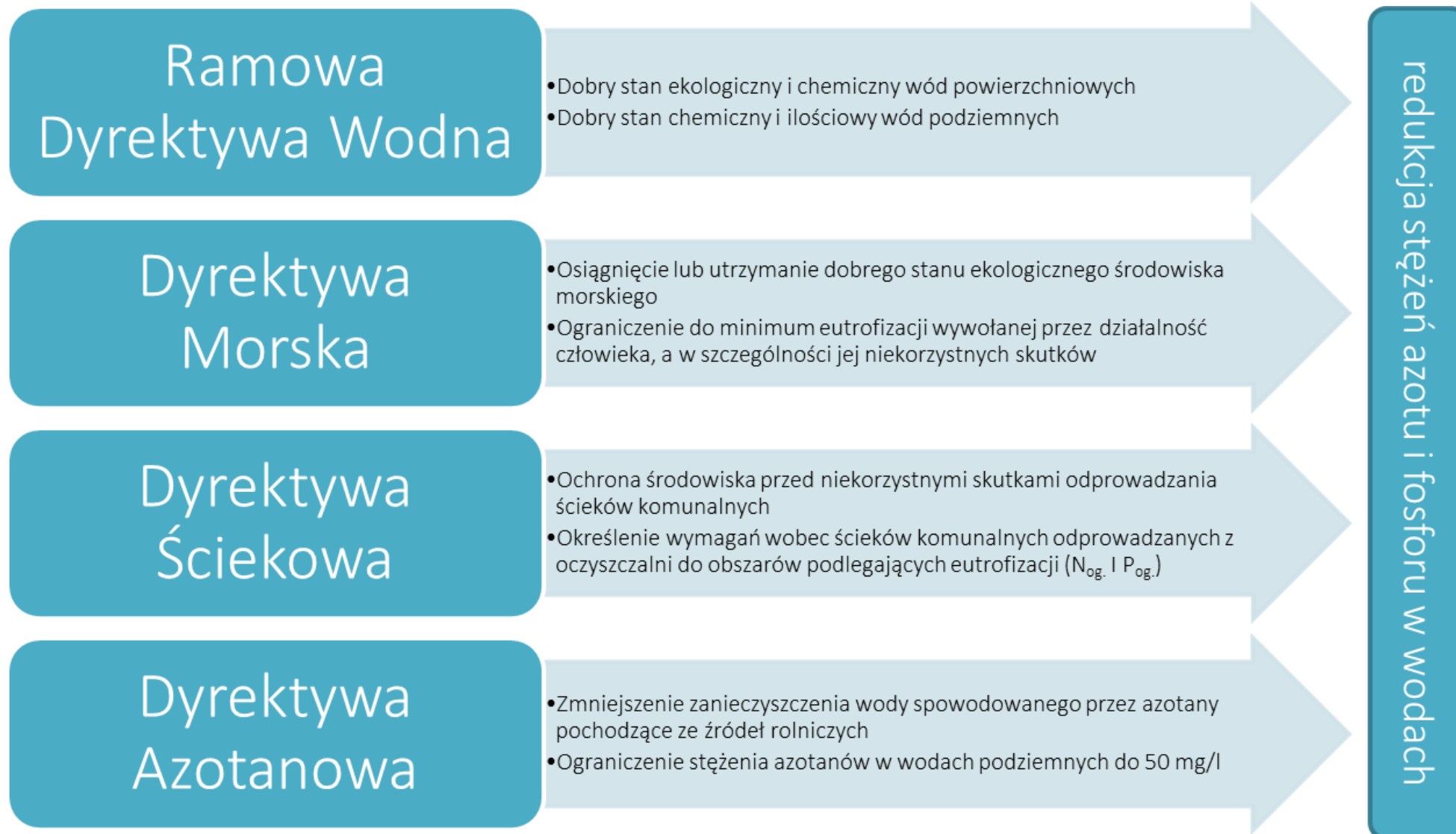
Kierunki działań wynikające ze strategii unijnych

Europejski Zielony Ład to nowa, opublikowana w grudniu 2019 r., unijna strategia na rzecz wzrostu, która podnosi poziom ambicji celów środowiskowych wyznaczonych przez aktualnie obowiązujące dyrektywy. Działania w rolnictwie będą zmierzać do znacznego ograniczania pestycydów, antybiotyków oraz nawozów.

Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 oraz Strategia „od pola do stołu” zakładają m.in.:

- osiągnięcie zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń z przepływów azotu i fosforu z nawozów poprzez ograniczenie strat składników odżywczych co najmniej o 50%,
- ograniczenie stosowania nawozów o co najmniej 20 %,
- opracowanie przez KE w 2022 r. planu zintegrowanej gospodarki biogenami.

Cel dyrektywy: ustanawianie ram, w których państwa członkowskie podejmują niezbędne środki na rzecz osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu ekologicznego środowiska morskiego.

W tym celu opracowuje się i wdraża strategię morską, aby:

- a) chronić i zachować środowisko morskie, zapobiegać jego degradacji lub gdy jest to wykonalne odtwarzać ekosystemy morskie na obszarach, gdzie uległy one niekorzystnemu oddziaływaniu;
- b) zapobiegać i stopniowo eliminować zanieczyszczenie środowiska morskiego, aby wykluczyć znaczny wpływ na biologiczną różnorodność morską, ekosystemy morskie, zdrowie ludzkie i zgodne z prawem formy korzystania z morza, albo też znaczne dla nich zagrożenie.

Transpozycja postanowień Dyrektywy do prawodawstwa polskiego nastąpiła przede wszystkim poprzez ustawę - Prawo wodne.

Zgodnie z dyrektywą w celu ochrony środowiska wód morskich opracowuje się i wdraża strategię morską, która jest zbiorem typowych instrumentów ochrony środowiska ukierunkowanych na ochronę środowiska morskiego. Na strategię morską składają się:

- a) opracowanie wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich
- b) określenie właściwości typowych dla dobrego stanu środowiska wód morskich
- c) wyznaczenie celów środowiskowych dla wód morskich oraz związanych z nimi cech
- d) opracowanie i wdrożenie programu monitoringu wód morskich
- e) opracowanie i wdrożenie programu ochrony wód morskich

- W Polsce realizacja dyrektywy ściekowej wdrażana jest Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).
- KPOŚK to wykaz aglomeracji, które muszą zostać wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków w terminach określonych w Programie,
- Do chwili obecnej przeprowadzono pięć aktualizacji Programu w latach: 2005, 2009, 2010, 2015 i 2017. Piątą aktualizację KPOŚK Rada Ministrów przyjęła dnia 31 lipca 2017 r. Zawiera ona listę zadań zaplanowanych przez samorządy do realizacji w latach 2016-2021,
- Trwają prace nad VI AKPOŚK.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2003-2019

Budowa i modernizacja
kanalizacji zbiorczej

Budowa nowych
oczyszczalni ścieków

Rozbudowa
i modernizacja
istniejących oczyszczalni
ścieków

W sumie koszty ok.
14,9 miliarda €

92 899 km nowej
kanalizacji zbiorczej

439 nowych obiektów

>1700
Projektów rozbudowy
i modernizacji

- Do 2017 r. w Polsce obowiązywało podejście polegające na wyznaczaniu OSN, których powierzchnia stanowiła 6,8% powierzchni kraju.
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne wprowadziła obowiązek opracowania jednego programu działań dla całego kraju.
- 5 czerwca 2018 r. Rada Ministrów przyjęła pierwszy ogólnopolski „Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”

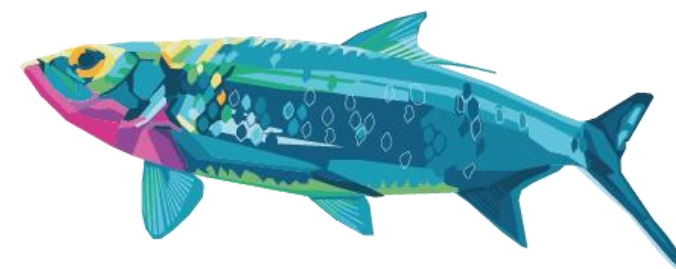
Ogólne wymagania Programu działań wiążą się z koniecznością posiadania:

- właściwych miejsc do magazynowania stałych i płynnych nawozów naturalnych,
- odpowiedniej infrastruktury umożliwiającej składowanie i przechowywanie kiszonek,
- prowadzenia ewidencji zabiegów agrotechnicznych dotyczących nawożenia azotem,
- przygotowania planów nawożenia azotem lub obliczenia maksymalnych dawek azotu.

Zasady dla gospodarstw:

- Przestrzeganie terminów nawożenia,
- ograniczenia w nawożeniu przy dużym nachyleniu pól,
- ograniczenia w nawożeniu na gruntach zamrzniętych, zalanych lub nasyconych wodą, przykrytych śniegiem i w pobliżu różnych cieków i zbiorników wodnych,
- przestrzeganie maksymalnych dawek azotu w nawozach naturalnych i mineralnych umożliwiających prawidłowe i efektywne wykorzystanie ich przez rośliny uprawne i niewpływające na zagrożenie zanieczyszczeniem wód, a także zasad zabezpieczenia pojemności i konstrukcji miejsc do składowania nawozów naturalnych (odchodów zwierzęcych) i odcieków pochodzących z kiszonek.

- Organizacja międzynarodowa powołana do życia przez tzw. konwencję helsińską z 1974 roku jako jej organ wykonawczy.
- Konwencja helsińska ma na celu ochronę Morza Bałtyckiego przed wszelkimi źródłami zanieczyszczeń z lądu, powietrza i morza, a także zachowanie różnorodności biologicznej i promowanie zrównoważonego wykorzystania zasobów morskich.

Bałtycki plan działania został opracowany przez **HELCOM** w 2007 r. i zaktualizowany w 2013 r. Na koniec 2021 r. planowana jest jego druga aktualizacja. Od początku istnienia tego dokumentu jednym z głównych priorytetów jest eutrofizacja.

**Dla Polski limity ładunków z
wody i powietrza wynoszą
161717 t N i 4291 t P na rok.**

Dokument zakłada ograniczenie ładunków substancji biogenych pochodzenia antropogenicznego, w celu osiągnięcia stężeń tych substancji w wodach na poziomie bliskim do naturalnego. Obszary działalności człowieka wskazane jako główne źródło nadwyżki składników odżywczych w środowisku to rolnictwo, tereny zurbanizowane i zrzuty z oczyszczalni ścieków.

Dokument określa maksymalny dopuszczalny ładunek biogenów, który umożliwi osiągnięcie dobrego stanu wód Morza Bałtyckiego w odniesieniu do eutrofizacji.

- **Najstarsza strategia makroregionalna UE, powstała w 2009 r.;**
- **8 państw członkowskich, 85 mln mieszkańców (17 % populacji UE);**
- **Wskazuje wspólne wyzwania w regionie;**
- **zacieśnienie współpracy w regionie i wykorzystanie potencjału, jaki pojawił się wraz z rozszerzeniem UE;**

Cele:

- 1. Ochrona morza**
- 2. wzrost integracji w regionie**
- 3. Wzrost dobrobytu**

- **Realizacja: Projekty, grupy projektów, platformy wdrażające kluczowe rozwiązania, nowe metodologie lub praktyki, skuteczne formy współpracy.**
- **14 obszarów tematycznych**
- **Obszar tematyczny Biogeny - ma na celu redukcję ładunków substancji biogennych do Bałtyku do akceptowalnego poziomu, zmniejszanie eutrofizacji, wpływ na osiągnięcie GES**

Działanie 1: Zmniejszenie emisji biogenów z rolnictwa i innych źródeł rozproszonych

Działanie 2: zmniejszenie emisji biogenów z obszarów miejskich i innych źródeł punktowych

Działanie 3: rozwój i promocja zrównoważonego i bezpiecznego recyklingu biogenów

Działanie 4: Biogeny zdeponowane na dnie morza

- Skuteczne osiągnięcie celów środowiskowych dyrektyw UE jest możliwe jedynie poprzez holistyczne podejście do realizacji działań, w szczególności tych, które pozwalają ograniczyć ładunek substancji biogennych emitowanych do wód.
- Nadal znacząca jest presja eutrofizacji, a jej ograniczenie wymaga podjęcia działań ograniczających emisję fosforu.
- Polska dąży do pełnego wdrożenia i egzekwowania przepisów dotyczących ochrony wód przed biogenami, określenia celów redukcyjnych, a także wprowadzenia działań wspierających stosowanie zrównoważonego nawożenia i zrównoważonej gospodarki składnikami odżywczymi oraz lepsze zarządzanie azotem i fosforem.

Dziękuję za uwagę

Konferencja inaugurująca proces konsultacji społecznych aPOWM

Dr inż. Małgorzata Bogucka-Szymalska
Zastępca Dyrektora
Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej
Ministerstwo Infrastruktury